

Březník – kanalizace a ČOV NZ_2017_324
k. ú. Březník, okres: Třebíč, kraj: Vysočina
Kultura: eneolit
Autor textu: Pavel Hušták
Literatura: HUŠTÁK, Pavel. Archeologové odkryli v obci Březník osídlení staré přes 6 000 let. In: Březnický čtvrtletník, č. 70, s. 22–23 , 1. 4. 2019. Březník: Obec Březník

V měsíci únoru proběhl na katastru obce Březník záchranný archeologický výzkum, který byl vyvolaný stavbou ČOV a kanalizace v obci. Na ploše skrývky pro uložení mezideponie zeminy byla zjištěna koncentrace propálené hlíny – tzv. mazanice a úštěpy kamenných nástrojů. Zjištěná lokalita se nachází na mírném jižním svahu v povodí potoka Luh, v jihovýchodní části obce Březník. V minulosti zde aktivně prováděl predikci terénu prostřednictvím tzv. sběrů archeolog Mgr. Milan Vokáč, který v povodí potoka Luh objevil kamenné úštěpy a keramiku datovanou do období neolitu a eneolitu.

Obr. č. 1: Záchraný archeologický výzkum na k.ú. Březník, tzv. šachovnicová exkavace kulturní vrstvy, v popředí patrné sloupové jámy v orientaci V – Z. Zdroj: Pueblo, o.p.s. Foto: Petr Mudra.

Záchraný archeologický výzkum provedený společností Pueblo, o.p.s. spočíval v plošném odkrytí plochy 15 × 10 m. Svrchní část zeminy – ornice – obsahovala archeologické nálezy datované od středověku po současnost a odráží zde aktivity obce Březník od jejího počátku až po současnost. Spodní, tmavší část zeminy (několik cm nad podloží) obsahovala

již zmíněnou mazanici, vypálený hliněný omaz, který pokrýval stěny dřevěných staveb. V případě požáru takových domů se nám dochovala vypálená hlína často i s otisky dřevěných konstrukčních prvků. Spolu s mazanicí byla ve spodní vrstvě zastoupena oxidačně pálená nezdobená keramika, kterou předběžně datujeme do období eneolitu.

Po odkrytí plochy na úroveň sprašových hlín bylo zachyceno několik negativů otisku dřevěných sloupů zaniklé nadzemní konstrukce. Podařilo se tak jednoznačně lokalizovat osadu, která zde existovala před cca 6 000 lety. Pro období neolitu až doby bronzové jsou charakteristické stavby tzv. dlouhých domů, které v době neolitu dosahovaly délky až 50 m. Nalezené tzv. sloupové jámy pravidelné orientace by mohly být pozůstatkem právě takové konstrukce dlouhého domu, zaniklého požárem, jak dokládá koncentrace již zmíněné mazanice.

Obr. č. 2: Rekonstrukce dlouhého neolitického domu z archeoskanzenu ve Věstarech. Zdroj: 25. 3.

2019: <http://archeoparkvsestary.cz/fotogalerie/0009-2/>

Nález nové lokality na k.ú. Březník představuje zatím jedno z nejseverněji trvale osídlených míst v období eneolitu pro oblast Třebíčska, potažmo Vysočiny. Severní část Třebíčska představuje hranici starého osídlení, které se kulturně váže na podunajské nížiny, a kde nalézáme krajinu intenzivně přetvářenou a osídlenou již 8 000 let. Severněji položená oblast Žďárska byla pro tehdejší zemědělské využití méně výhodná, intenzivní osídlení a využití krajiny tam přichází až kolonizací průběhu vrcholného středověku.

Změna stavby RD Komenského 31 na bytový dům, Rokycany NZ_2019_463
k. ú. Rokycany, okres: Rokycany, kraj: Plzeňský
Kultura: vrcholný středověk
Autor textu: Petr Mudra
Literatura: Švácha, H. 2020: Změna stavby RD Komenského 31 na bytový dům, Rokycany, Nálezová zpráva, Pueblo - archeologická společnost, o. p. s.

Záchranný archeologický výzkum v historickém jádru města Rokycany byl vyvolán záměrem investora vystavět bytový dům v Komenského ulici. Před samotnou stavbou proběhla demolice stávajícího domu souběžně s výzkumem realizovaným pracovníky ZČU v Plzni. Po demolici domu oslovil investor společnost Pueblo, o. p. s. s žádostí o provedení výzkumu při bagrování základů nového bytového domu. Výzkum byl realizován v listopadu roku 2019.

Před bagrováním základů bytového domu byla začištěna plocha po demolici předchozího domu a byly položeny čtyři menší sondy v místech s předpokládaným archeologickým potenciálem. Po vybagrování základových pasů byly zdokumentovány stěny výkopů. Objevené archeologické situace byly začištěny, fotograficky a fotogrammetricky zdokumentovány a kresebně interpretovány do terénních fotoplánů. Dokumentované situace byly popsány podle standardního deskriptivního systému pro popis terénních situací společnosti Pueblo, o. p. s. Nakonec byly archeologické situace ovzorkovány za účelem získání datovatelných artefaktů a celá plocha výzkumu byla geodeticky zaměřena.

V důsledku předchozí demolice domu a podsklepení části parcely, byly zachycené archeologické situace poměrně fragmentární. Nejstarší doložené osídlení, které datujeme na základě keramiky do 13. století, bylo zachyceno ve formě zbytku jílovité vrstvičky, která nasedala na podložní písčité jílo. Našly se i zahloubené sídlištní objekty, které snad můžeme zařadit do nejstaršího osídlení, bohužel jejich výplně neobsahovaly datovatelnou keramiku.

Obr. č. 1: Celkový fotogram plochy po začištění, foto: Petr Mudra

V části plochy archeologický výzkum zachytit kulturní vrstvu obsahující keramiku ze 14.–15. století. V prostoru výzkumu se dále dochovaly zbytky sypané dlažby a základových zdí z různých fází výstavby domu předběžně datovaných do období novověku. Ve zbytku plochy byly zachyceny situace dokládající využívání prostoru v novověku až recentního období. Na místě budoucího parkoviště v zadní části parcely, byla položena sonda, ve které se našla sloupová jáma s dochovaným dřevěným sloupem, v důsledku vysoké hladiny spodní vody, překrytá sekundárně přemístěnou spáleništní vrstvou s keramickými zlomky ze 14.–15. století. Nález sloupové jámy indikuje dřevohlinitou obytnou nebo hospodářskou stavbu.

Novostavba prodejny potravin NORMA, ul. Poděbradská NZ_2019_64
k. ú. Sadská, okres: Nymburk, kraj: Středočeský
Kultura: halštatská
Autoři textu: Pavel Hušták, Libor Petr

Na jaře roku 2019 provedla spol. Pueblo, o. p. s. záchranný archeologický výzkum před plánovanou stavbou prodejny potravin Norma. Zkoumaná plocha o velikosti 0,6 ha se nacházela jihozápadně od centra města Sadská v nadmořské výšce 188 m n. m. Severně ji ohraničovala ulice Poděbradská, západně byl pozemek vymezen čerpací stavicí Benzina a blízkou vodotečí potoka Smradlák.

Provedený výzkum odhalil 254 sídlištních objektů (dva zahloubené domy, sídlištní, zásobní jámy a reliktý nadzemních staveb, kde se podařilo zatím rozpoznat šest ucelených půdorysů nadzemních konstrukcí). Sídlní areál na základě nálezů keramických artefaktů souhrnně datujeme do halštatského období.

Lokalita výzkumu byla specifická skladbou geologického podloží. Pod vrstvou sprašové návěje o mocnosti cca 0,3–1 m se nacházely propustné písčité vrstvy. Díky těmto unikátním vlastnostem se dochovaly ve dvou zásobních jamách zbytky proutěných výpletů, které tvořily zpevnění jejich stěn. Největší objev však představoval nález dochované výdřevy studny. Po skrývce ornice byl patrný barevně odlišný oválný objekt o rozměru 3,5 × 4, 5 m. Při jeho odkryvu se ukázalo, že se jedná o intenzivní komunikační plochu, v jejímž centru se nacházela studna s výdřevou o rozměrech 1,2 × 0, 8 m, hloubka studny činila 0,8 m. Výdřevu tvořily tesařsky opracované, čepem propojené dubové fošny. Nálezy ze studny (včetně většiny přírodovědných analýz) jsou ve fázi zpracování. K dispozici máme již vyhotovenou pylovou a litologickou analýzu, na základě které můžeme zrekonstruovat podobu místní flory v době halštatské.

Obr. č. 1: Detail studny ze ZAV, Sadská 2019, foto: Petr Mudra

Palynologický záznam z pravěké studny ukazuje odlesněnou, extenzivně využívanou krajinu s relativně malým podílem pylu obilovin. Souvisí to nejpravděpodobněji s nízkou populační hustotou v pravěku ve srovnání s vrcholným středověkem. Složení pylového spektra dřevin odpovídá současným poznatkům o pravěké vegetaci české nížiny, kde se liší druhové složení v antrakologickém záznamu, kde převažuje dub a naopak v palynologické evidenci jsou nejčastější jehličnany, a to borovice, jedle a smrk. Vlastní objekt byl v době zániku obklopen ruderální vegetací a velmi pravděpodobně byl i znečištěn výkaly velkých savců¹.

Porovnání palynologického záznamu s novověkými vzorky vykazuje větší míru odlesnění v novověku a hlavně vymizení jedle z české nížiny. Dnešní striktní rozdělení na intravilán, pole, pastviny a vlastní les určitě v pravěku neplatilo, jednotlivé typy vegetace a jejich využívání nejspíše na sebe plynule navazovaly. Proto tehdejší lesy měly charakter otevřených porostů a sloužili jako pastviny. Pravěká krajina byla určitě extenzivně méně využívaná, než v období vrcholného středověku a novověku, kdy je zachycena nižší druhová diverzita a převažují hlavně ruderální druhy.

¹ Litologický záznam studny - nálezy spóry („vajíčka“) střevních parazitů a to škrkavky (*Ascaris*) a tenkohlavce (*Trichiura trichiuris*). Oba parazité se vyskytují ve střevním traktu lidí, stejně tak i domácích zvířat. V archeologických objektech jsou nejčastěji zjištěny ve vysokých koncentracích ve středověkých odpadních jámkách v intravilánech měst. Zde v objektu jsou v nižší frekvenci, ale i to ukazuje znečištění výkaly (L. Petr 2020, 5).

Obr. č. 2: Nálezová situace studny, foto: Pavel Hušták

Materiálně nejvíce nálezů pochází z období 16. století a začátku 17. století, kde máme doklady hrnčířské výroby keramických nádob a kachlů. Následná aktivita byla archeologicky zachycena až v 18. a 19. století, ve kterém bylo předměstí opět osídleno.

Archeologické nálezy získané ze záchranných výzkumů jsou ve fázi laboratorního zpracování. Výsledky přírodovědných analýz a následné interpretační shrnutí předpokládáme do konce příštího roku.

Hoštice, výstavba veškerých IS, nad ulicí K pískovně NZ_2019_319
k. ú. Hoštice, Vodochody, okres: Praha - východ, kraj: Středočeský
Kultura: eneolit
Autoři textu: Pavel Hušták, Petr Mudra, Hynek Švácha
Literatura: Švácha, H. 2020: Hoštice, výstavba veškerých IS, nad ulicí K pískovně. parc. č. 102/4, Nálezová zpráva, Pueblo - archeologická společnost, o. p. s.

Záchranný archeologický výzkum na katastru obce Hoštice u Vodochod byl vyvolán záměrem investora vybudovat komunikace k parcelám pro výstavbu rodinných domů. Při prohlídce plochy po skrývce ornice v místech budoucí komunikace byly objeveny zahloubené archeologické objekty a byl zahájen předstihový výzkum, který proběhl v říjnu roku 2019.

Obr. č. 1: Záchranný archeologický výzkum 2019, pohled na část plochy, foto: Petr Mudra

Objevené objekty byly v ploše začištěny a pomocně rozděleny na poloviny, aby bylo možné po vykopání jedné poloviny objektu dokumentovat řez jeho výplně. Poté byla dokopána druhá polovina objektu. Průběžně byla pořizována fotografická a fotogrammetrická dokumentace s kresebnou interpretací do terénních fotoplánů. Jednotlivé objekty a jejich výplně byly popsány podle standardního deskriptivního systému společnosti Pueblo, o. p. s. Nakonec byla celá plocha výzkumu fotogrammetricky zdokumentována pomocí dronu a geodeticky zaměřena.

Obr. č. 2: Zachycený půdorys domu, dokumentace: Pueblo, o.p.s.

Výzkumem bylo zdokumentováno čtrnáct sloupových jam a jeden liniový sídlištní objekt. V západní části plochy tvořilo deset sloupových jam pravidelný půdorys domu nadzemní konstrukce, orientovaný ve směru SSZ-JJV. Konstrukčně je dům tvořen dvěma vnějšími řadami sloupů, vnitřně rozdělený řadou tří sloupů na jednotlivé části. Dům je široký cca 5 m a zachycen byl v délce cca 4,5–5 m. Přestože byl půdorys domu zachycen pouze z části, na základě analogií domů z jiných lokalit předpokládáme, že se jedná o tzv. „dlouhý dům“, který je charakteristický pro sídliště starých zemědělských kultur (neolit až doba bronzová). Zbylé čtyři sloupové jámy naznačují možnou přítomnost obdobných domů. Ve vzdálenosti cca 150 m jihovýchodně od dlouhého domu byl zachycen liniový objekt klasifikovaný jako žlab. Odkrytá délka žlabu byla 7 m, šířka 0,5 m a hloubka 0,1 m. Žlab dále pokračuje mimo plochu výzkumu severním a jižním směrem. Možná interpretace žlabu jako pozůstatku palisády ohraničující sídliště, je uvažována jako jedna z možností, kterou bude potřeba upřesnit dalším výzkumem.

V objektech bohužel nebyly nalezeny žádné keramické zlomky nádob nebo jiné artefakty, které by umožnily zpřesnit dataci objektů. Při sběru na ploše po skrývce ornice

byly nalezeny tři zlomky keramických nádob, jeden kamenný brousek a fragment mazanice. První zlomek těla nádoby žlutohnědé až šedé barvy ostřený hrubým kamenivem datujeme do období zemědělského pravěku, pravděpodobně se jedná o zlomek nádoby z eneolitu (4 100 – 2 300 BC). Druhý, nezdobený zlomek, pochází z těla nádoby rámcově datované do středověku (15. století). Poslední zlomek, hnědě glazovaný okraj nádoby, pochází z novověku. Kamenný brousek a fragment mazanice nelze časově zařadit. Nález zlomku nádoby z období eneolitu odpovídá časově a typově nalezeným nadzemním sídlištním strukturám. Keramika datovaná do středověku a novověku je pravděpodobně důsledkem hnojení polí. V minulosti bylo v jednotlivých vesnických usedlostech hnojiště, na které se vedle organického odpadu vyhazovaly i rozbité nádoby z kuchyňského provozu. Následně byl hnůj v rámci cyklických zemědělských prací vyvážen na pole. Tuto interpretaci podporuje absence dokladů, že by do prostoru výzkumu zasahovalo středověké nebo novověké osídlení.

Splašková kanalizace a ČOV pro obec Jizerní Vtelno NZ_2018_378
k. ú. Jizerní Vtelno, okres: Mladá Boleslav, kraj: Středočeský
Kultura: ml. neolit, ml. doba bronzová, středověk
Autor textu: Petr Mudra
Literatura: Švácha, H. 2020: Splašková kanalizace a ČOV pro obec Jizerní Vtelno, Nálezová zpráva, Pueblo - archeologická společnost, o. p. s.

Záchranný archeologický výzkum v intravilánu obce Jizerní Vtelno byl vyvolán záměrem investora vybudovat v obci kanalizaci. Při prohlídce bagrovaných výkopů pro kanalizaci byly v zimních měsících roku 2019 zjištěny pozitivní archeologické situace a byl tak zahájen archeologický výzkum realizovaný souběžně se stavbou.

Nejstarší zachycené osídlení je datováno do období kultury s vypíchanou keramikou (4 900 – 4 700 BC). Osídlení je doloženo zlomky keramických nádob z jemně plavené hlíny zdobené vpichy, fragmentem kopitovitého sekeromlatu a pazourkovým jádrem, který sloužil jako surovina k výrobě štípaných nástrojů. Výzkumem nebyly bohužel zachyceny žádné objekty, které by bylo možné jednoznačně přiřadit do tohoto období. Všechny nálezy

pocházejí z výplní mladších objektů doby bronzové, tyto nálezy tedy interpretujeme jako reziduum staršího kulturního souvrství.

Další zachycené osídlení pochází z mladší doby bronzové (1 250 –1 000 BC), kultury knovízské. Zemědělská osada je doložena sídlištními a zásobními jámami, zahlubující se z povrchu půdního profilu, který se vytvořil během holocénu na sprašovém podloží. Zásobní jámy sloužily k uskladnění osiva na příští rok nebo k uskladnění zemědělských produktů určených k spotřebě. Ve výplních jam se našly keramické zlomky nádob, zvířecí kosti a mazanice.

Na pravěké osídlení navazují doklady sídelních aktivit ze středověku. Před domy č. p. 6 a č. p. 8 byla výzkumem zachycena část zemnice, z jejíž výplně pochází keramické zlomky nádob datované do období 13. až 14. století. Z tohoto období pochází i písemné prameny opatovického kláštera, které dokládají existenci vsi již v roce 1229. Nález nicméně dokládá odlišnou prostorovou dispozici usedlostí před definitivní stabilizací intravilánu ve vrcholném středověku.

Obr. č. 1: Řez R15, pohled na kulturní souvrství a v popředí zásobní jáma z ml. doby bronzové, foto: Petr Mudra

Do období novověku až recentního období datujeme doklady navážek, úpravy povrchu komunikací a budování inženýrských sítí, pod kterými se zachovaly doklady pravěkého a středověkého osídlení.

Během výzkumu byly po dohodě se stavbou vytýčeny v trase budoucí kanalizace dvě sondy v areálu zázemí zámku Stránov. V letech 1463–1468 zde vystavěl Jaroš ze Svojovic

hrad v místě předchozí předpokládané tvrze. Během let 1545–1589 náležel hrad Berkům z Dubé. Za doby jejich nástupců Biberštejnů a následně Slavatů byl hrad přestavěn na renesanční zámek. Za Marie z Valdštejna z Vartemberka byl v letech 1890–1894 zámek přestavěn do dnešní neorenesanční podoby. Původní hrad, situovaný na ostrožně nad pravým břehem Jizery, měl dvojdílnou dispozici. Do širší části ostrožny je umístěno rozsáhlé předhradí, na které v nejužší části ostrožny navazuje samotné jádro hradu oddělené od předhradí mohutným šíjovým příkopem.

Do prostoru předhradí, byly umístěny dvě sondy s cílem zjistit charakter archeologických terénů. Sondy byly kopány ručně po přirozených vrstvách za účelem získání co největšího množství datovatelných artefaktů. V první sondě bylo po odstranění štěrkové cesty dosaženo podloží a bylo doloženo, že archeologické terény jsou zde již zničeny.

Obr. č. 2: Řez R13, pohled na kulturní souvrství se sídlištními objekty, foto: Petr Mudra

Naproti tomu situace v druhé sondě, která byla situovaná cca 18 m SSV od hranolové brány s pozdně gotickým portálem nejasného stáří, přinesla překvapení. Až v hloubce dva metry, kdy byly další práce pozastaveny z bezpečnostních důvodů, bylo pravděpodobně dosaženo sprašového podloží. Zda se jedná o rostlé podloží nebo jenom o splachy nebylo možné definitivně rozhodnout. Situaci interpretujeme jako doklad příkopu, který ve směru SSV–JJZ odděloval ostrožnu s předhradím od navazující terasy. Délku a šířku příkopu nelze na základě sondáže spolehlivě odhadnout, v případě, že bylo dosaženo rostlého podloží činila hloubka příkopu cca 2 m. Spodní výplně příkopu tvořily pravděpodobně splachy a opady stěn příkopu, svrchní vrstvy měly charakter navážek vzniklých při záměrném zasypávání příkopu.

Z výplní příkopu pochází pravěká a středověká keramika ve velmi fragmentárním stavu neumožňující detailnější datování. Ve svrchní zásypové vrstvě byla nalezena mince určená jako český jednostranný haléř Ludvíka Jagellonského (1516–1526) pocházející z kutnohorské mincovny. Časové vročení vzniku a zániku příkopu je na základě dosavadních znalostí velmi problematické. Jako pravděpodobnou dobu vzniku příkopu lze určit 2. polovinu 15. století v souvislosti se vznikem hradu, kdy příkop mohl sloužit jako vnější ochrana předhradí.

Vzhledem k přítomnosti pravěké keramiky a nedalekému pravěkému osídlení nelze vyloučit ani možnost staršího pravěkého opevněného hradiště, na které později navázala výstavba hradu. Pravěká keramika se ovšem mohla do výplně příkopu dostat i druhotně jako obsah zeminy zásypu, která mohla být dovezena z prostoru mimo ostrožnu. Vzhledem k nálezu mince z 1. poloviny 16. století lze dobu zániku spojit s přestavbou hradu na zámek, kdy obranná funkce předhradí již nebyla potřebná a do popředí zájmu šlechty se dostávají reprezentační a hospodářské funkce nového sídla. Při které ze dvou hlavních přestaveb, doložených písemnými prameny, došlo k zániku příkopu opět nelze spolehlivě určit. Nezbyvá, než se těšit na nové archeologické výzkumy, které snad pomůžou zodpovědět výše nastíněné otázky.

Obr. č. 3. Nález mince, tzv. malý neboli černý peníz, Čechy, Ludvík I. Jagellonský (1516–1526), mincovna Kutná

Hora, foto: Kamil Smíšek

Kolín, ulice Malešovská, prodejna pro dům a zahradu NZ_2019_205
k. ú. Kolín, okres: Kolín, kraj: Středočeský
Kultura: pravěk, raný středověk
Autoři textu: Pavel Hušták, Petr Mudra, Hynek Švácha
Literatura: Švácha, H. 2020: Kolín, ulice Malešovská, prodejna pro dům a zahradu, Nálezová zpráva, Pueblo - archeologická společnost, o. p. s. Lay, M. G. 1992: Ways of the World: A History of the World's Roads and of the Vehicles That Used Them. Rutgers University Press, New Brunswick. Milisauskas, S. – Kruk, J. – Hudson, K. 2019: Bronocice Funnel Beaker Vessel with Wagon Motif: Different Narratives. In: Archaeologia Polona 57. 233–240. H. Oberhel – V. Štěpánková, 2018: Železnice - jak vznikl rozchod kolejí 1435 mm? In: https://www.lomyatezba.cz/2018/2018-1/item/848-zeleznice-jak-vznikl-rozchod-koleji-1435-mm-, cit. 28. 9. 2020:

Záchranný archeologický výzkum na katastru města Kolín byl vyvolán záměrem investora vystavět prodejnu pro dům a zahradu. Prostor budoucí prodejny se nachází na jihozápadním okraji města Kolína, v prostoru zemědělsky obhospodařovaných ploch. Během přípravných zemních prací byl zjištěn lineární objekt, na základě kterého byl v červnu roku 2019 zahájen předstihový archeologický výzkum.

Obr. č. 1: Záchranný archeologický výzkum 2019, situace po skrývce, foto: Petr Mudra

Přes zjištěný objekt bylo položeno a vykopáno 5 sond za účelem dokumentace řezů s přesahem do podloží. Zachycený lineární objekt orientovaný ve směru SZ-JV dosahoval délky 27 m, šířky cca 2 m a hloubky až 0,2 m. Po vykopání se projevoval jako žlab, do jehož

dna byly zahloubeny (vytlačeny) dva menší paralelně běžící žlábký s roztečí 1,2–1,3 m. Během výzkumu bylo z výplně objektu (vytlačených kolejnic vozu) získáno několik zlomků keramiky. Přesnější datace nezdobených a omletých zlomků je obtížná, přesto se domníváme, že zlomky lze obecně přiřadit ke keramice tzv. eneoliticko-bronzového komplexu.

Výzkumem zdokumentovaný lineární objekt interpretujeme jako pozůstatek zaniklé komunikace, o čemž svědčí právě dva paralelně běžící žlábký vytvořené dlouhodobým provozem dvoustopých vozidel – dvoukolových či čtyřkolových dřevěných vozů. Zásadní otázkou je datování vzniku objevené zaniklé komunikace. Na historické mapě II. vojenského mapování vytvořené v letech 1842 až 1852 je zakreslena místní cesta vedoucí z Kolína do Polep, která respektuje současnou komunikaci. Výzkumem zjištěná komunikace leží ve vzdálenosti cca 50 m západně od této cesty. Také směřování osy komunikace je odlišné, po prodloužení osy svírá se známou komunikací úhel cca 30 °. Také ve srovnání s parcelací ve stabilním katastru nalezená komunikace nerespektuje v katastru dokumentované dělení. Dalším indikátorem pro dataci vzniku komunikace jsou nálezy keramiky zemědělského pravěku ve vyježděných rýhách při absenci mladších nálezů a především jakéhokoliv železného předmětu, přičemž, nálezy právě železných předmětů u středověkých a novověkých cest jsou velmi běžné (hřeby, řetězy, podkovy atd.).

Obr. č. 2: Záchraný archeologický výzkum 2019, exkavace nalezené cesty, foto: Petr Mudra

Pokud se ohlédneme do dávné minulosti, nejstarší doklady o využití vozu v pravěké Evropě nacházíme ve vyobrazení na nádobě z polských Bronocic. Jde o nádobu kultury nálevkovitých pohárů, datovanou přibližně do období 3 500 př. n. l., přičemž se na její ryté výzdobě opakuje motiv čtyřkolého vozu (Milisauskas – Kruk – Hudson 2019). Vozy dvoukolé jsou velmi dobře doložené již i z území Čech, ovšem až v bohatě vybavených pohřbech ze starší doby železné, např. z lokality Býčí skála.

Dále se pro získání bližší datace můžeme pokusit porovnat vzdálenost vyjetých kolejí s rozvory pravěkých či starověkých vozů. Z hrobů odkrytých v jižním Rusku známe vozy s rozvorem kol kolem 1,3 m. Obecně se rozvor nejstarších dochovaných vozů pohybuje mezi 1,4 – 1,6 m. Koleje z cest starověké Kréty (z 2. tis. př. n. l.) a mladších řeckých a římských cest jsou od sebe vzdálené zhruba 1,4 m (Lay 1992, 34). Zajímavou technologickou vlastnost, můžeme pozorovat u římských vozů, respektive jejich kol. Římská míle byla 1 478,5 m, legie 2 220 m. Průměr kol povozu byl vždy zhruba (71 cm, 94 cm, 101 cm, atd.) tak, aby byl obvod kola násobkem 1,4785 m nebo 2,220 m. Počtem otočení kola se tak mohla měřit hrubá vzdálenost, která se za časovou jednotku urazila v římských mílích nebo legiích; vlastně tak šlo principem o předchůdce dnešního tachometru (Oberhel, Štěpánková 2018). Vzdálenost vyjetých kolejí na lokalitě u Kolína, a tedy i rozteč užívaných vozů, se pohybovala mezi 1,2 až 1,3 metry, což bylo vzhledem k výše uvedeným příkladům optimálním kompromisem mezi stabilitou vozu a jeho ovladatelností po celá tisíciletí. Nelze však tímto rozbořem blíže určit dataci samotné komunikace.

Na základě výše uvedených zjištění se přikláníme k dataci komunikace do předurbánního období, a vzhledem k absenci nálezů železných předmětů, snad až do období pravěku. Další výsledky může přinést prostorová analýza již známých či do budoucna zjištěných sídelních areálů lokalizovaných v ose zjištěné komunikace.